

OPETTAJAN OHJE

AIHE: Talouden hallinnan digitaaliset mahdollisuudet	LAITTEET JA MATERIAALIT: tietokone
LUOKKA-ASTE: 9	SOVELLUS: Microsoft Excel tai Google Sheets
KALENTERIN KOHTA: 81	LYHYT KUVAUS: Tehtävässä arvioidaan yhden ihmisen kuukausibudjettia suhteessa suomalaisen keskimääräisiin tuloihin laskentataulukkopohjaa hyödyntäen.
AIKATAULUEHDOTUS: 2 oppituntia	
OPPIAINEET: Yhteiskuntaoppi	

Digitaitokalenterin kohta 81

Tutustutaan talouden hallinnan digitaalisiin mahdollisuuksiin (esim. taulukkolaskenta, taloussankari.com).

Pedagogiset vinkit

Tehtävä liittyy seuraaviin yhteiskuntaopin opetussuunnitelman kohtiin:

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta

S4 Taloudellinen toiminta

T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan

T5 rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka tuntee yrittäjyyttä ja työelämää sekä niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan

T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Tehtävät voi halutessaan teettää helpotetusti käyttämällä esimerkiksi valikoituja valmiita tietoja Takuusäätiön ja Marttaliiton laskelmista:

<https://www.martat.fi/omat-rahak/kestava-kuluttaminen/mita-elaminen-maksaa/> tai

<https://www.takuusaatio.fi/hallitserahojasi/mita-elaminen-maksaa/>

Laskentataulukkoon merkityt veroprosentit ovat arvioita, jotka opettaja voi tarkistaa tai ohjeistaa oppilaat tarkistamaan Verohallinnon veroprosenttilaskuria hyödyntäen (https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/yhteystiedot-ja-asiointi/verohallinnon_laskuri/).

Tehtävänannon Säästäminen ja sijoittaminen -osiossa annetut tuotto prosentit ovat keksittyjä. Niiden ajankohtaisuus jää opettajan vastuulle.

Tehtävänanto voi tuntua monelle työläältä yksin. Pareittain työskentely on todennäköisesti vähemmän kuormittavaa.

Tämän ohjeen lopussa on kokoelma aineistolinkkejä, joita (tai joiden tyyppisiä) opettaja voi hyödyntää helpottaakseen tehtävänantoa.

Keskeiset käsitteet

Oman talouden budjetointi, välttämättömät ja muuttuvat menot, bruttotulo vs. nettotulo, verotus, säästäminen ja sijoittaminen, keskituloisuus, pienituloisuus.

Työskentelyohjeet

1. Opettaja jakaa oppilaan ohjeen ja ladattavan laskentataulukkopohjan oppilaille käyttäen esimerkiksi Google Classroom- tai Microsoft Teams -alustaa.
2. Opettaja ohjeistaa kokonaisuudessa etenemisen. Työskentely aloitetaan arkijärjen vastaisesti menojen arvioinnista ennen niiden suhteuttamista tuloihin. Tämän tarkoitus on ohjata arvioimaan menojen realistisuutta ja keskimääräisen ansion riittävyyttä. Menojen arvioinnissa on hyvä valvoa arvioiden realistisuutta – tehtävän tarkoitus hämärtyy, jos oppilaat arvioivat menot miten sattuu.
3. Kukin oppilas/pari/ryhmä kirjaa menoarvionsa laskentataulukkoon yksi asia kerrallaan. Opettajan kannattaa ohjata oppilaita alkuun esimerkiksi tehtävässä edellytetyn vuokra-asunnon etsinnässä.
4. Tehtävä edellyttää suomalaisen keskiansion (samoin kuin pienituloisen keskiansion) selvittämistä. Tässä on kiinnitettävä huomiota tarkastellun ikäryhmän (tehtävän henkilö on 25-vuotias) keskipalkkaan – kaikkien suomalaisten keskipalkan käyttäminen ei ehkä täytä tehtävän tarkoitusta.

Tehtävän helpottamiseksi ja nopeuttamiseksi keski- tai mediaanipalkat voi antaa valmiiksi. Myös etuuksien varassa elävän ansion selvittämisen voi ohjeistaa oppilaille tai antaa arvon valmiina.

5. Tehtävässä henkilö laittaa säästöön puolet joka kuukausi ylijäävästä rahamäärästä. Menot ja keskituloisen tulot ilmoittamalla kaavat laskevat summat automaattisesti. Eri säästämis- ja sijoitusmuotojen vertailussa on syytä keskustella niihin liittyvistä riskeistä, etenkin ruusuiselta vaikuttavan osaketuoton osalta. Pankkien korkoa korolle - laskurit saattavat huomioida tuoton vaihtelua, joten sellaisen käyttäminen keskustelun ohessa voi olla aiheellista.

Oheismateriaalit ja linkit

Takuusäätiön ja Marttaliiton laskelmat:

<https://www.martat.fi/omat-rahast/kestava-kuluttaminen/mita-elaminen-maksaa/> tai

<https://www.takuusaatio.fi/hallitserahojasi/mita-elaminen-maksaa/>

Veroprosenttilaskuri: <https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/verokortti/veroprosenttilaskuri/>

Katso, ansaitsetko enemmän kuin ikäisesi – suomalaisten mediaanitulo 3 217 euroa kuussa (IS 11.10.2021): <https://www.is.fi/taloussanomat/art-2000008323997.html>

Katso, miten hyvin tienaat ikäisiisi verrattuna – näillä ansioilla pääsee alasi ylimpään kymmenykseen (IS 3.10.2022): <https://www.is.fi/taloussanomat/art-2000009108867.html>

Palkansaajien mediaaniansiot korkeimmat 45–49-vuotiailla vuonna 2021 (Tilastokeskus): <https://www.stat.fi/julkaisu/cktlbd2ko36ey0c55n2lkx2jx>

Kokoaikaisten palkansaajien kokonaisansioiden mediaani ikäryhmittäin vuonna 2021												
15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79
2200	2507	2897	3179	3397	3582	3635	3511	3415	3353	3469	2811	2350
Kokonaisansion mediaani, e/kk												
Lähde: Tilastokeskus, palkkarakenne												

Pienituloisten määrä kasvoi vuonna 2021 (Tilastokeskus): <https://www.stat.fi/julkaisu/clbksh4ppy1y20bum4uh8ngbg>

Kelan laskurit: <https://www.kela.fi/laskurit#asumisen-tuet>

Yleinen asumistuki <https://laskurit.kela.fi/yleisen-asumistuen-laskuri>

Työmarkkinatuki <https://laskurit.kela.fi/tyomarkkinatuen-laskuri>

Korkoa korolle -laskurit eri pankkien sivuilla – nämä voivat huomioida tuoton vaihtelut, joten luovat mahdollisesti realistisemmän kuvan tuotosta tehtävien käsittelyssä